

УДК 811.111
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2022-86-15>

СКОРОЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ІСТОРИКО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Лимар М. Ю.

*кандидат політичних наук,
старший викладач кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
вул. 68 Десантників, 10, Миколаїв, Україна
orcid.org/0000-0001-9902-2709
rita25lymar@gmail.com*

Ключові слова: скорочення, абрєвіатури, акроніми, *nota Tironiana*, *Notae Iuris*, *Nomina Sacra*.

Статтю присвячено дослідженню скорочень як невід'ємного складника процесу суспільно-політичної комунікації. Метою визначено вивчення лінгвістичних основ формування системи скороченого письма в історичній ретроспективі. Вивчено історичні етапи становлення таких систем скорочень, як позначки Тірона, або *nota Tironiana*, спеціально складені збірки скорочень *Notae Iuris* та список скорочених слів із християнських джерел *Nomina Sacra*. Розглянуто причини утворення та специфіку походження різних видів скорочень. Окрім того, у статті приділено увагу визначенню та співвідношенню таких базових концептів, як «абрєвіатура», «акронім» та «скорочення», з огляду на розбіжності у вітчизняних та зарубіжних підходах щодо типологізації скорочень.

У статті зазначається, що суспільно-політичний дискурс – це будь-які мовні структури, суб'єкти та адресати яких стосуються сфери політики і суспільства. Такий різновид комунікації потребує економії ресурсів у контексті обміну значними обсягами суспільно корисної інформації. Тому текстове кодування такої інформації вимагає використання значної кількості скорочень. Традиції скороченого письма, яке використовувалося у стенографії для нотування публічних виступів, беруть початок із стародавнього Риму, де перші скорочення мали місце у політичних записах. Пізніше скорочення стали широко використовуватися у юридичних та ранніх християнських текстах. У XV–XVI століттях скорочення не втрачали популярності. Їх застосовували у перших друкованих виданнях, намагаючись імітувати рукописний стиль. Потреба до їх широкого використання почала слабнути з 1731 року.

Автор дійшов висновків, що скорочення мають давнє походження і є результатом абрєвіації – одного із найпродуктивніших способів словотворення. У сучасному мовознавстві до категорії скорочень відносять абрєвіатури, акроніми та власне скорочення. Підходи до їх тлумачення та категоризації подекуди суттєво відрізняються, що дає підстави для подальших досліджень у цьому напрямі.

SHORTENINGS AS THE COMPONENT OF SOCIO-POLITICAL DISCOURSE: HISTORICAL AND LINGUISTIC ASPECT

Lymar M. Yu.

*Candidate of Political Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice
of Translation in English
68 Desantnykiv str., 10, Mykolaiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9902-2709
rita25lymar@gmail.com*

Key words: *shortenings, abbreviations, acronyms, contractions, nota Tīrōniāna, Notae Iuris, Nomina Sacra.*

The article is devoted to the study of shortenings as an integral component of the process of social and political communication. It is purposed at studying the linguistic formation foundations of the abbreviated writing system in historical retrospect. The historical stages of formation of such systems of shortenings as Tiro's marks or nota Tīrōniāna, specially compiled collections of abbreviations Notae Iuris and a list of shortened words from Christian sources – Nomina Sacra – were studied. The reasons for the words shortening and the origin specifics of various types of abbreviations are considered. In addition, the article pays attention to the definition and correlation of such basic concepts as “abbreviation”, “acronym” and “contraction” (“clipping”) taking into account the differences in domestic and foreign approaches to the typology of abbreviations.

The article states that socio-political discourse is any linguistic structure, whose subjects and addressees relate to the sphere of politics and society. This type of communication requires saving resources in the context of exchanging large volumes of socially useful information. Therefore, text coding of such information requires the usage of a significant number of shortenings. The tradition of abbreviated writing, which was used in shorthand to record public speeches, dates back to ancient Rome, where the first abbreviations took place in political records. Later shortenings became widely used in legal and early Christian texts. In the XV–XVI centuries abbreviations did not lose their popularity. They were used in the first printed editions, trying to imitate the handwritten style. The need for their widespread usage began to weaken from 1731.

The author came to the conclusion that shortenings have an ancient origin and are the result of abbreviation process – one of the most productive ways of word formation. In modern linguistics, the category of shortenings includes abbreviations, acronyms, and contractions or clippings. Approaches to their interpretation and categorization sometimes differ significantly that gives grounds for further research in this direction.

Постановка проблеми. Використання скорочень (абревіатур, акронімів та власне скорочень) зумовлене прагненням до економії ресурсів у контексті обміну значними обсягами суспільно корисної інформації. Тенденція до економії комунікативного простору присутня в усіх мовних системах та виникає на різних рівнях функціонування мовних одиниць з точки зору фонетики, лексики, граматики та синтаксису. Формування та обіг значних масивів інформації сприяє пошуку ефективних шляхів її передачі, зберігання та запам'ятовування. Сфера суспільно-політичної комунікації, без сумніву, потребує застосування таких підходів.

Суспільно-політичний дискурс містить інформацію, яка стосується ключових сфер державної та інших видів суспільно важливої діяльності. Текстове кодування такої інформації вимагає використання різних видів скорочень для її полегшеного сприйняття [6, с. 74]. Розуміння історії формування, специфіки та відмінностей різних систем та видів скорочень створює необхідну основу для подальшого вивчення нових тенденцій їх формування та перекладу українською мовою. До дослідників, чий науковий пошук присвячені історії створення систем скорочень, їх визначення та співвідношення, можна віднести

зокрема таких лінгвістів, як: Д. Алексеев, П. Бейкер (P. Baker), Е. Вігглесворт (E. Wigglesworth), Д. Ганич, А. Гонкапохья (A. Honkarohja), С. Єрмоленко, В. Ліндсей (W. Lindsay), І. Олійник, А. Пуджянті (A. Pujiyanti), Л. Райт (L. Wright), Дж. Робертс (J. Roberts), О. Селіванова, К. Солонмон (K. Solomon), Л. Траубе (L. Traube), З. Харитончик, Ч. Джонсон (Ch. Jonsohn).

Метою статті є дослідження лінгвістичних основ формування системи скороченого письма у історичній ретроспективі, зокрема у сфері суспільно-політичної комунікації. **Основні завдання:** вивчення особливостей становлення систем скорочень у різні історичні періоди; визначення специфіки походження різних видів скорочень; дослідження вітчизняних та зарубіжних підходів до окреслення базових понять у контексті типологізації скорочень. Автор залучає широке коло англомовних джерел, частина яких раніше не була предметом спеціального вивчення для вітчизняних дослідників.

Предмет та об'єкт дослідження. *Предметом* є історико-лінгвістичний аспект дослідження різних видів скорочень у суспільно-політичному дискурсі. *Об'єктом* є абрєвіатури, акроніми та власне скорочення у текстах суспільно-політичного спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед необхідно зазначити, що скорочення або абрєвіація слів у текстах різних функціональних стилів не є винятково сучасним явищем. Це явище словотворення було поширене ще багато століть тому з метою раціоналізації комунікативного простору та оптимізації текстів. Існували й інші історично зумовлені фактори використання лексичних скорочень, серед яких – можливість мовно незалежного спілкування у багатомовному середовищі [27]. Також скорочення використовувалися для заміщення у текстах священних імен, а магічні та алхімічні символи, які також були частиною системи інформаційного обігу, мали місце у ритуальних та окультних практиках.

Абрєвіації або скорочення є процесом словотворення, проте питання щодо отождоження скорочень зі словами залишається відкритим. Слова відрізняються від скорочень незалежно від складності їх семантичної структури [28, р. 138]. Тому контекстуально скорочення доцільно розглядати не як еквіваленти слів, а як мовні одиниці, що відповідають словам.

У англомовній традиції абрєвіатурою називають будь-який вид лексичних скорочень, адже власне «абрєвіатура» у перекладі з італійської – *abbreviatura* або латини – *abbrevio* – скорочую (або *brevis* – *короткий*), тобто складне слово, утворене першими літерами чи іншими частинами слів, що є компонентами назви чи поняття,

які трапляються не лише у сучасних текстах, а й у стародавніх рукописах.

Суспільно-політичний дискурс є однією зі сфер масової комунікації, яка вимагає використання значної кількості різноманітних скорочень. Власне, сам дискурс – це вербальний складник комунікативної дії, про яку йдеться як про «текст» чи «розмову» [14, р. 7]. У більш широкому сенсі його можна розглядати як комплексну міжособистісну комунікативну подію (мовну або письмову) в певному часовому та просторовому контексті. Суспільно-політичний дискурс, своєю чергою, – це будь-які мовні структури, суб'єкти та адресати яких стосуються сфери політики і суспільства. До них, наприклад, можна віднести як публічні виступи у стародавньому Римі, які мали на меті управління громадською думкою, так і середньовічні тексти релігійного характеру, частина яких була створена з метою легітимізації та підтримки влади.

Історія сучасних скорочень сягає давніх часів Римської імперії. Прагнення заощадити час та простір або зберегти секретність призвело до винаходу писемних скорочень. Власне, економія часу була найважливішою у Стародавньому Римі, а самі скорочення були потрібні для швидкої транскрипції розмовної мови. У пізній античності та ранньому середньовіччі рушієм принципом для розвитку системи скорочення мовних одиниць стало збереження пергаменту. Найдавніше походження приписується трьом системам скорочень: позначкам Тірона, або *nota Tironiana*, спеціально складеним збіркам скорочень *Notae Iuris* та списку скорочених слів із християнських джерел *Nomina Sacra*. Перші дві системи, які збереглися в різних рукописах, згадуються у таких джерелах, як «Етимології» (“*Etymologiae*”) Ісидора Севільського (Isidorus Hispalensis) або «Записки Проба» (“*Probus's De Notis*”) Марка Валерія Проба (Marcus Valerius Probus). Проте обидва списки скорочень є далеко не вичерпними. Вони не включають багато із тих скорочень, які використовувалися у стародавньому римському скорописі, а також тих, які трапляються у некаліграфічних рукописах пізньої античності. Третя ж система, *Nomina Sacra*, була описана Людвігом Траубе у 1907 році [26].

Стародавній Рим був суспільством, у якому особливу роль відігравали публічні виступи, і в якому було досить рабів-писарів. Це призвело до необхідності швидкої стенографії, або тахіграфії, розробленої як допоміжний засіб для швидкої транскрипції. Самі ж скорочення римлян були трьох видів: 1) скорочувалися слова та склади або сігла (*sigla*); 2) одну літеру замінювали іншою з метою забезпечення секретності послання; 3) використовувалися довільні знаки на кшталт математичних [18, р. 5]. Знову ж таки виокремлюють три

види *sigla*, залежно від скорочень, які стосуються складів, слів або фраз. Два останні типи знаків іноді називають тими самими позначками Тірона, які становлять найбільш популярну із наявних тахіграфічних систем. Систему було названо на честь Марка Тулія Тірона (Marcus Tullius Tiro), який був рабом (а пізніше вільновідпущеником) та особистим секретарем Марка Тулія Цицерона (Marcus Tullius Cicero).

Є думка, що система позначок Тірона була винайдена ним особисто [17, р. xxiv; 12, р. 159], проте таке твердження важко перевірити, оскільки оригінали всіх збережених творів та листів Цицерона було вилучено з обігу – жоден римський рукопис не відомий як авторська голографія. Згідно з альтернативною версією, систему перших скорочень, яка нараховувала 1100 знаків, створив Квінт Енній (Quintus Ennius). Тірон же збільшив їхню кількість за рахунок прийменників, а також 4000 символів для позначення дат, імен, юридичних термінів та інших важливих понять. Пізніше Луцій Анн Сенека (Lucius Annaeus Sēnēca) зібрав і впорядкував 5000 з них. Цікаво відзначити, що навіть Еннія складно назвати першим винахідником скорочень, адже вони існували ще до нього та використовувалися для позначення імен, титулів та формул: *Marcus* → *M.*, *aedilis* → *AEd.* (одна із посад магістратів Риму), *consul* → *Cos.*, *consules* → *Coss.* тощо [18, р. 5]. Тож можна відзначити, що перші скорочення використовувалися у політичних записках.

У будь-якому разі тіронівські знаки виявилися першою впливовою системою, і багато із них збереглися як рукописні скорочення принаймні до IX століття. Тіронівська система була розширена відповідно до нових потреб: святий Кіпріан, єпископ Карфагенський (Thascius Caecilius Cyprianus), згадує про необхідність доповнити її християнськими символами у III столітті. У середньовічний період система символів Тірона викладалася у європейських монастирях та нараховувала до 13000 символів і знаків. В англійській мові деякі символи Тірона все ще популярні нині, зокрема & (*et.*), що використовується для значення *ma/i*. У староанглійських рукописах символ & міг мати різні фонетичні та морфологічні значення. Проте із плином часу система Тірона поступово заміщувалася новими напрацюваннями.

Класичні та середньовічні джерела визначили й іншу важливу систему скорочень – *Notae Iuris*. Вона містить скорочення, що використовуються юристами, серед яких є такі відомі римські скорочення як, наприклад, *pretor* → *pr.* або повсюдно поширене *senatus populusque romanus* → *SPQR*. Деякі скорочення з *Notae Iuris* мають довгу історію, що підтверджують написи та рукописи із найдавніших часів [19, р. 414].

Третя система, про яку вже згадувалося раніше, відрізняється від інших своєю специфічністю. Категорія *Nomina Sacra* отримала сучасну назву, хоч і охоплює широке коло скорочень, що згадуються у ранніх християнських текстах. Скорочення цієї системи трапляються у написах на амулетах, іконах, папірусах слов'янськими мовами, а також грецькою, латиною, коптською та вірменською [13; 24, р. 14–5]. Багато знаків із *Nomina Sacra* є грецькими та зберігають форму символів на латинському Заході. Необхідність таких скорочень полягала не в економії часу або пергаменту, а у шифруванні імен святих або уникненні прямих згадок про них. Таким прикладом може бути посилання на християнського бога, якого на письмі скорочено зазначали як *Deus* → *DS* (*Бог*), тоді як імена язичницьких богів зазначалися повністю [19, р. 2].

На відміну від античності, коли система скорочень була вкрай необхідною для розвитку стенографії, то у середньовіччі пріоритети було зміщено на користь економії письмових матеріалів, тим самим акцент робився на економії простору. Так, з'являється багато нових позначок, серед яких широко поширена *p* для *per*. У Середні віки використання скорочень залишалося популярним на територіях сучасних Італії, Франції та Іспанії, тобто територіях, які перебували під правлінням Риму. Цікаво відзначити, що вагомий внесок у еволюцію позначок для скорочень зробили ірландці та скандинави, які переписували тексти дуже маленькими буквами, ущільнюючи відстань між словами та уникаючи поділу складів між рядками.

Острів'яни використовували і власні символи, створені на основі запозичених германських рун. Так, ірландські ченці ввели в обіг такі символи, як *þ* ← *thorn* (укр. *шун*), *æ* ← *ash* (*нопіл* або *ясен*) та *ð* ← *eth*. Зазначені символи використовувалися для позначення тих звуків у германських мовах, які не були представлені у латині. Проте вони траплялися і у текстах як складники слів, наприклад, у англо-саксонській епічній поемі «Беовульф», де серед великої кількості слів із зазначеними символами трапляється скорочення слова *eðel* – *батьківщина*, у якому замінено склад *eth* на *ð* [12, р. 159].

Що ж стосується латинських скорочень, то апогей їх використання пов'язаний із розвитком схоластики. Дрібний почерк і використання великої кількості скорочень робило можливим ефективно переписування навіть таких творів, як «De Trinitate» («Про трійцю») Святого Августина (St Aurelius Augustinus). Пізніше, коли письмо було перенесене з латини на просту народну мову, скорочення не втратили своєї популярності, але у германських мовах, таких як англійська, їх використання мало свої особли-

вості, оскільки орфографічна система середньоанглійської (Middle English) мови, якою розмовляли в Англії XI–XV століть, допускала більше варіацій, ніж досить стандартна орфографія латинської мови, що ускладнювало дешифровку скорочень [23, р. 11].

У XV–XVI століттях скорочення все ще були популярними. Їх застосовували у перших друкованих виданнях, намагаючись імітувати рукописний стиль. Проте потреба в економії часу та простору для письма поступово зводилася нанівець їх використання у друці, але скорочення (зокрема, латинські) все ж мали місце у приватних листуваннях та рукописних документах протягом періоду раннього Нового часу. В Англії у період міжцарства (Interregnum) скорочення були виведені з ужитку і знову повернуті у письмову мову лише після смерті Олівера Кромвелля, відновлення англійської монархії та латини разом із її системою скорочень. Нарешті, скорочення остаточно вийшли із широкого ужитку у 1731 році, коли їх використання було офіційно скасоване разом із латинською мовою, після чого їх застосування стало дуже маргінальним та церемоніальним [16].

Історія розвитку та еволюції системи скорочень доводить, що аббревіація є дійсно ефективним та продуктивним процесом творення нових мовних одиниць. На сьогодні наявні різні підходи до типологізації скорочень, які поєднують аббревіатури, акроніми та власне скорочення [20]. У англійській мовній традиції різні види скорочень узагальнено називають «аббревіатурами» (abbreviations), відповідно до визначень у Кембриджському словнику (“Cambridge Dictionary”), оксфордському тезаурусі [15, р. 3] та словнику Макміллана [24, р. 5]. Вітчизняна дослідниця О. Селіванова, підтримуючи узагальнене тлумачення аббревіатури у англійській мові, зазначає, що аббревіатура – це «звичай іменник, утворений шляхом скорочення простого слова або компонентів складного слова чи елементів твірної словосполуки до рівня звуків або літер, складів чи інших фрагментів слів» [10, с. 3]. Проте підходи до тлумачення поняття «аббревіатура» у вітчизняній традиції суттєво різнилися ще кілька десятиліть тому.

Згідно із лінгвістичним довідником 1976 року, зазначений вид лексичної одиниці мав таке пояснення: «1) слово, утворене із назв початкових літер або початкових звуків слів, що входять у вихідне словосполучення (ініціальна аббревіатура). Аббревіатура літерна – складена з алфавітних назв початкових літер слів, що утворюють вихідне словосполучення. Аббревіатура буквенно-звукова (змішана) – утворена частково із назв початкових букв, і частково із початкових звуків слів вихідного словосполучення. Аббревіатура звукова – утворена з початкових звуків

слів вихідного словосполучення; 2) те саме, що складноскорочене слово» [9, с. 4]. Разом із тим перший у історії академічний тлумачний «Словник української мови» 1970–1980 років пояснює аббревіатуру як «слово, що становить скорочення двох або кількох слів; літерне скорочення кількох слів; загальноприйняті скорочення слів на письмі» [3, с. 5]. Подібні до попередніх визначень знаходимо у «Новітньому англо-українському, українсько-англійському словнику»: аббревіація – це «1) скорочення (тексту); 2) аббревіатура, скорочення» [8]. Отже, довідникові видання подають різні варіанти тлумачення поняття «аббревіатура». Якщо одні ототожнюють її лише із лексичними одиницями, утвореними першими літерами вихідних слів, то інші надають їй ширшого значення.

Що ж до «акроніму», то поряд із Кембриджським словником популярні англійські довідники – «Словник сучасного використання англійської мови Фаулера» (“Fowler’s dictionary of modern English usage”), «Чиказький стилістичний довідник» (“Chicago manual of style”) та «Керівництво зі стилю та використання Нью Йорк Таймс» (“The New York Times manual of style and usage”) – підкреслюють, що акронімами є лише ті аббревіатури, які вимовляються або пишуться як одне слово, а не по назві літер. Власне, «всі акроніми можуть бути аббревіатурами, але не всі аббревіатури можуть бути акронімами» [22, р. 14]. Іншими словами, акронім у англійській літературі – це підкатегорія аббревіатур.

Скорочення є морфологічним способом словотвору, суть якого, як відзначає І. Арнольд, полягає у тому, що деяка частина звукового складу вихідного слова опускається. Терміном «скорочення» позначається як сама результуюча одиниця, так і сам процес зменшення звукової чи графічної довжини корелята, яким може бути: 1) набір морфем; 2) слово; 3) словосполучення; 4) набір слів. Будь-які фрагменти слова, не залежно від морфемних меж, можуть бути скороченими [1, с. 4].

Також є дослідження, у яких «скорочення» набуває більш універсального значення порівняно з «аббревіатурою». У словнику С. Єрмоленка та інших українських дослідників аббревіатуру визначають як складноскорочене слово, утворене з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття [4, с. 45]. Відповідно, акроніми розтлумачуються як мовні одиниці, утворені звичайно від початкових літер, елементів або цілих слів, що входять до вихідного словосполучення, і набувають фонетичну будову та відповідну орфографію слова [4, с. 75]. За визначенням лінгвістів, «скорочення» все-таки є ширшим поняттям, ніж «аббревіатура» або «акронім», і характеризується як спосіб словотвору, суть якого полягає у відсіканні частини

основи, що або збігається зі словом, або являє собою словосполучення, об'єднане загальним смислом [4, с. 125].

Мовознавці Д. Ганич та І. Олійник визначають абрєвіатуру як «скорочене складне слово (іменник), утворене з початкових звуків, назв початкових літер чи початкових частин слів, на основі яких твориться скорочення» [2, с. 7–8]. Дещо іншої думки дотримується З. Харитончик, який ототожнює поняття «абрєвіація» та «скорочення» і зазначає, що абрєвіація – це не просто утворення слова із назв початкових слів, але «складна система, структура якої зумовлена певним інвентарем будівельних елементів (абрєвіаційних складів, ініціалів – букв і звуків) і правилами їх побудови» [11, с. 188].

У спробах визначити співвідношення термінів бачимо, що абрєвіатури часто ототожнюють зі скороченнями. Саме ж поняття «скорочення» (як процес і як результат) може також позначатися кількома термінами: усічення, усічене слово, скорочене слово, укорочування і т.д. Так, на думку Г. Марчанда, скорочення – це «усічення слова до однієї з його частин» [21, р. 35].

Відомі лінгвісти О. Кубрякова та Є. Дюжикова вважають лінгвістичну тенденцію прирівнювати терміни «абрєвіація» та «абрєвіатура» до поняття «скорочення» (за О. Кубряковою, *blends*) цілком доцільною, оскільки ключовим поняттям абрєвіації і є скорочення корелята (вихідної одиниці – слова чи словосполучення), а чітку різницю між цими визначеннями можна побачити лише в етимології, оскільки термін «абрєвіатура» є запозиченим [7, с. 70].

Окремою темою для подальших наукових пошуків можна визначити питання типологізації скорочень. Зокрема, відомі українські мовознавці Д. Квеселевич та В. Сасіна в принципі зводять усі скорочення до двох видів: власне скорочення та абрєвіатури (підвидом яких є акроніми) [5, с. 94]. У частині досліджень абрєвіатури та акроніми розглядаються як різновиди скорочень: абрєвіатури – як графічні скорочення, а акроніми – як складноскорочені слова.

Висновки і перспективи подальших розробок. Отже, скорочення, які широко застосовують у суспільно-політичному дискурсі, мають давнє походження і є результатом такого словотвірного процесу, як абрєвіація. У різні історичні періоди набули удосконалення три основні системи скороченого письма: *nota Trōniāna*, *Notae Iuris* та *Nomina Sacra*. Саме ці системи започаткували базові принципи абрєвіацій. Основними концептами у такій царині залишаються абрєвіатури, акроніми та власне скорочення, підходи до тлумачення та типологізації яких подекуди суттєво різняться. З огляду на викладене вище вивчення

зазначених підходів у суспільно-політичному дискурсі є одним із перспективних напрямів лінгвістичних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И. Лексикология современного английского языка. Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 1959. 352 с.
2. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
3. Горещкий П. (ред.). Словник української мови: в 11 томах. Том 1. Київ : Наукова думка, 1970. 799 с.
4. Єрмоленко С., Бибик С., Тодор О. (ред.). Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
5. Квеселевич Д., Сасіна В. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця : Нова Книга, 2003. 128 с.
6. Керпатенко Ю., Щербина О. Абрєвіація як спосіб економії мовних засобів у підготовці слухачів мовних курсів до комунікації у суспільно-політичному полі. *Педагогічні науки*. Вип. 126. 2015. С. 70–77.
7. Кубрякова Е. Типы языковых значений. Москва : Наука, 1981. 200 с.
8. Новітній англо-український, українсько-англійський словник. 100 000 слів. Харків : Промінь, 2006. 960 с.
9. Розенталь Д., Теленкова М. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва : Просвещение, 1976. 543 с.
10. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2010. 843 с.
11. Харитончик З. Лексикология английского языка : учебное пособие. Минск : Вышэйшая школа, 1992. 229 с.
12. Baker P. S. Introduction to Old English. 3rd ed. Wiley-Blackwell, 2012. 416 p.
13. Barker D.C. P.Lond.Lit.207 and the origin of the Nomina Sacra: A tentative proposal. *Studia Humaniora Tartuensia*. Vol. 8. A. 2. 2007. P. 1–13.
14. Dijk van T.A. Discourse semantics and ideology. *Discourse and Society*. Vol. 6. No. 2. 1995. P. 243–289.
15. Hanks P. (ed.). New Oxford thesaurus of English 2000. Oxford University Press, 2000. 1087 p.
16. Honkapohja A. Manuscript abbreviations in Latin and English: History, typologies and how to tackle them in encoding. *Studies in Variation, Contacts and Change in English*. Vol. 14. 2013. URL: zora.uzh.ch/id/eprint/90148/ (дата звернення: 25.08.2022).
17. Johnson Ch., Jenkinson H. English court hand A.D. 1066 to 1500. Illustrated chiefly from

- the public records. *Oxford* : Clarendon Press, 1963. 310 p.
18. Lieber F., Wigglesworth E. *Encyclopedia Americana: A popular dictionary of arts, sciences, literature, history, politics and biography, brought down to the present time; Including a copious collection of original articles in American biography.* Philadelphia : Carey, Lea & Carey, 1829. 619 p.
 19. Lindsay W. *Notae Latinae: An account of abbreviation in Latin MSS. of the early minuscule period.* Cambridge University Press, 1915, 2013. 526 p.
 20. Lymar M. English abbreviations and acronyms in the socio-political discourse: Types and approaches in translation. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика».* Том 32 (71). № 5. Ч. 1. 2021. С. 256–260.
 21. Marchand H. *The categories and types of present-day English word-formation: A synchronic-diachronic approach.* University of Alabama Press, 1966. 379 p.
 22. Pujiyanti A., Senowarsito, Ardini S.N. Analysis of acronym and abbreviations in IJAL journal. *Journal of English Language Learning (JELL).* Vol. 3. No. 2. 2019. P. 9–21.
 23. Roberts J. *Guide to scripts used in English writings up to 1500.* London : British Library, 2008. 294 p.
 24. Rundell M. (ed.). *Macmillan English dictionary for advanced learners of American English.* Oxford : Macmillan, 2002. 1692 p.
 25. Solomon K.R. *Nomina Sacra: Scribal practice and piety in early Christianity. The Church Convergent, Divergent, and Emergent: 21st Century Ecclesiology.* Chicago : Moody Bible Institute. 2008. P. 3–27.
 26. Traube L. *Nomina Sacra: Versuch einer Geschichte der christlichen Kürzung.* C.H : Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1907. 326 p.
 27. Wright L. On variation in medieval mixed-language business writing. *Code-Switching in Early English,* edited by Herbert Schendl and Laura Wright. Berlin : De Gruyter, 2011. P. 191–218.
 28. Zerkina N., Kostina N., Pitina S. Abbreviation semantics. *Procedia – Social and Behavioral Sciences.* Vol. 199. 2015. P. 137–142.
 3. Horetskyi, P. (Ed.). (1970) *Slovník ukrajskoi movy: v 11 tomakh. Tom 1 [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. Volume 1].* Naukova Dumka [in Ukrainian].
 4. Yermolenko, S., Bybyk, S., & Todor, O. (Eds.). (2001) *Ukrainska mova: Korotkyi tлумachnyi slovník linhvistychnykh terminiv [Ukrainian language: A short explanatory dictionary of linguistic terms].* Lybid [in Ukrainian].
 5. Kvesevelykh, D., & Sasina V. (2003) *Praktykum z leksykologhii suchasnoi anhliiskoi movy.* Nova Knyha [in Ukrainian].
 6. Kerpatenko, Yu., & Shcherbyna, O. (2015) *Abreviatsiia yak sposib ekonomii movnykh zasobiv u pidhotovtsi slukhachiv movnykh kursiv do komunikatsii u suspilno-politychnomu poli [Abbreviation as a method of saving linguistic means in preparing students of language courses for communication in the socio-political field].* *Pedahohichni Nauky,* 126, 70–77 [in Ukrainian].
 7. Kubriakova, E. (1981) *Typy yazykovykh znachenii [Types of language meanings].* Nauka [in Russian].
 8. *Novitnii anhlo-ukrajskyi, ukrajsko-anhliiskyi slovník 100 000 sliv [The newest English-Ukrainian, Ukrainian-English dictionary of 100.000 words].* Kharkiv: Promin, 2006 [in Ukrainian].
 9. Rozental, D., & Telenkova, M. (1976) *Slovar-spravochnik linhvisticheskikh terminov [Dictionary-reference of linguistic terms].* Prosveshchenie [in Russian].
 10. Selivanova, O. (2010) *Linhvistychna entsyklopediia [Linguistic encyclopedia].* Dovkillia [in Ukrainian].
 11. Kharytonchuk, Z. (1992) *Leksikologhiia anhliiskoho yazyka: Uchebnoe posobie [Lexicology of the English language: A textbook].* Vysheishaia Shkola [in Russian].
 12. Baker, P.S. (2012) *Introduction to Old English* (3rd ed.). Wiley-Blackwell.
 13. Barker, D.C. (2007) P.Lond.Lit.207 and the origin of the Nomina Sacra: A tentative proposal. *Studia Humaniora Tartuensia,* 8(2), 1–13.
 14. Dijk, van T.A. (1995) Discourse semantics and ideology. *Discourse and Society,* 6(2), 243–289.
 15. Hanks, P. (Ed.). (2000) *New Oxford thesaurus of English 2000.* Oxford University Press.
 16. Honkapohja, A. (2013) Manuscript abbreviations in Latin and English: History, typologies and how to tackle them in encoding. *Studies in Variation, Contacts and Change in English,* 14. Retrieved from: zora.uzh.ch/id/eprint/90148/ (Last accessed: 25 August 2022).
 17. Johnson, Ch., & Jenkinson, H. (1963) *English court hand A.D. 1066 to 1500. Illustrated chiefly from the public records.* Clarendon Press.

REFERENCES

1. Arnold, I. (1959) *Leksykologhiia sovremennoho anhliiskoho yazyka [Lexicology of Modern English].* Izdatelstvo Literaturny na Inostrannykh Yazykakh. [in Russian].
2. Hanych, D., & Oliinyk, I. (1985) *Slovník linhvistychnykh terminiv [Dictionary of linguistic terms].* Vyscha Shkola [in Ukrainian].

18. Lieber, F., & Wigglesworth, E. (1829) *Encyclopedia Americana: A popular dictionary of arts, sciences, literature, history, politics and biography, brought down to the present time; Including a copious collection of original articles in American biography*. Carey, Lea & Carey.
19. Lindsay, W. (1915, 2013) *Notae Latinae: An account of abbreviation in Latin MSS. of the early minuscule period*. Cambridge University Press.
20. Lymar, M. (2021) English abbreviations and acronyms in the socio-political discourse: Types and approaches in translation. *Scientific notes of V.I. Vernadsky Taurida National University, Series: Philology. Journalism*, 5(1), 256–260.
21. Marchand, H. (1966) *The categories and types of present-day English word-formation: A synchronic-diachronic approach*. University of Alabama Press.
22. Pujiyanti, A., Senowarsito, & Ardini, S. N. (2019) Analysis of acronym and abbreviations in IJAL Journal. *Journal of English Language Learning (JELL)*, 3(2), 9–21.
23. Roberts, J. (2008) *Guide to scripts used in English writings up to 1500*. British Library.
24. Rundell, M. (Ed.). (1692) *Macmillan English dictionary for advanced learners of American English*. Macmillan.
25. Solomon, K.R. (2008) *Nomina Sacra: Scribal practice and piety in early Christianity*. The Church Convergent, Divergent, and Emergent: 21st Century Ecclesiology. Moody Bible Institute.
26. Traube, L. (1907) *Nomina Sacra: Versuch einer Geschichte der christlichen Kürzung*. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
27. Wright, L. (2011) *On variation in medieval mixed-language business writing*. / In H. Schendl & L. Wright (Eds.). *Code-switching in Early English*. Pp. 191–218. De Gruyter.
28. Zerkina, N., Kostina, N., & Pitina, S. (2015) Abbreviation semantics. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 199, 137–142.